

Det nye atomkapløb: Fra kold krig til farlige trekantsdramaer

Verden er ikke længere domineret af to supermagter, men en myriade af forskellige aktører og konflikter. Det betyder, at vi må nytænke den strategiske afskrækkelse.

af Carina Ann Meyn

Den Kolde Krig kan på mange måder beskrives som de hårde kontrasters periode. Især i international politik. Verden stod overfor en politisk magtkamp mellem USA og Sovjetunionen som to klart definerede rivaler og hinandens modpoler.

Verden er anderledes kompleks i dag.

Den politiske kontrast-tænkning er dog fortsat: Både på det retoriske niveau i USA's førende strategidokumenter og mere bredt set i de akademiske modeller, vi har til rådighed for at tænke og tale om alt fra politiske intentioner til systemdynamikker og risikoen for utilsigtede effekter ved trusselsdiplomatiske tiltag.

USA's strategiske kommando, som har ansvar for atomvåben, er i stigende grad opmærksom på den kløft, der eksisterer mellem de traditionelle analytiske modeller på den ene side og de mere komplekse teknologi- og aktør-dynamikker, der er definerende for fremtiden, på den anden side. Det fremgår blandt andet af deres formålsrettede

invitationer til internationale eksperter og deres planlagte konferencer over tid. Men der er lang vej endnu.

Ikke længere to supermagter

Vi står ved en skillevej for fremtidens sikkerhedspolitiske analyse: For hvordan går vi fra at tænke strategisk konflikt mellem to parter til i stedet at involvere mange mulige aktører? Hvordan får vi ændret vores analytiske modeller, der typisk fokuserer på én type hård magt mellem stater til i stedet at vurdere mere bredt på tværs af både hårde teknologiske og bløde menneskelige interaktionsflader?

I de traditionelle modeller for strategisk afskrækkelse har vi været vant til at tænke det overordnede sikkerhedsdilemma i international politik som en udfordring, der eksisterer mellem to supermagter og primært omhandler én masseødelæggende våbentype, nemlig atomvåbenet.

De klassiske modeller har dertil optimistisk forudsat, at de to stater kunne udvikle

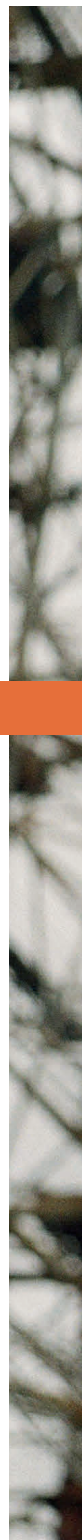
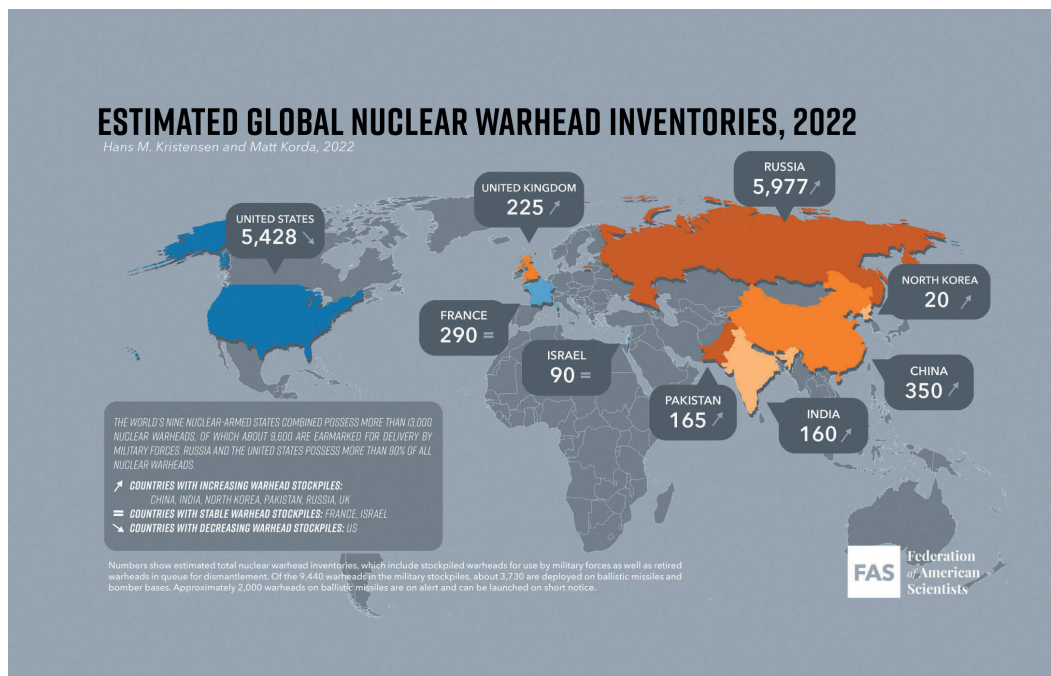

Foto: Dasha Urvachov / Unsplash

strategisk stabilitet ved begge at være tungt bevæbnede med atomvåben og derved holde hinandens mest offensive planer i skak via den såkaldte 'afskrækkelsespolitik'.

Men som nævnt: Verden har ændret sig. Og en større grad af kompleksitet udfordrer nu vores traditionelle måde at tænke sikkerhed og balance i international politik.

Trekantsdramaet mellem USA, Kina og Rusland

Som følge af denne udvikling er nogle forskere begyndt at inddеле den globale atomvåbenpolitik i to overordnede trekantsdramaer.

Det første trekantsdrama består af, hvad vi kan kalde de klassiske stormagter: USA, Rusland og Kina. Samlet set er det inden for dette trekantsdrama, at det overordnede tempo og værdimæssige rationale for det internationale våbenkapløb først bliver defineret. Det gør det typisk med reference til, at behovet for nye våben er en midlertidig sikkerhedspolitisk løsning på et meget langstrakt politisk problem, som ingen endnu har kunnet løse. Men hvordan ser dyna-

mikkerne så ud indenfor dette trekantsdrama? Jo, Rusland og Kina er ved at være nogenlunde ligeligt bekymrede over USA's strategiske formåen på tværs af adskillige teknologiske platforme. Rusland er særligt bange for amerikanske konventionelle præcisionsvåben, ballistisk missilforsvar og offensive cyber-kapabiliteter. Kina er bekymret over USA's støtte til Taiwan, deployering af missilforsvarsteknologi over Sydkorea og dets nyere våbenudvikling i fremtiden.

På den anden side er USA og Nato i stigende grad kritiske overfor Ruslands fremfærd i Ukraine og Georgien, russernes eventuelle interesser og intentioner i forhold til Baltikum samt deres militære oprustning mere generelt.

USA har defineret Kina som en langsigtet sikkerhedspolitisk udfordrer, som det vil kræve rettidige militær-strategiske prioriteringer at inddæmme over de næste årtier.

Ledende sinologer fremhæver imidlertid farerne ved at anlægge alt for generelle og teoretiske antagelser om Kinas strategiske udvikling, da mange af disse teorier slet ikke holder stik med den strategiske tænkning og politiske praksis i Kina.

For eksempel har mange amerikanske analytikere er stort fokus på mulige eskalationsscenerier i international politik, mens dette er stort set fraværende i den kinesiske debat. Ligeledes har kineserne heller ikke tradition for at tænke muligheden for utilsigtede atomkrige igennem – hvilket i Vesten ses som helt og aldeles nødvendigt for netop at kunne undgå dem.

Trekantsdramaet mellem Kina, Indien og Pakistan

Det andet – og mindst lige så væsentlige – trekantsdrama i international politik består af Kina, Indien og Pakistan. Her er dynamikken: Pakistan forsøger at holde trit med Indiens udvikling, alt imens Indien holder et vågent øje med Kina. Det kan man blandt andet se ved, at Pakistan opruster på mere korttrækkende missiler for at udligne det strategiske forhold til Indien. Indien vælger omvendt at investere mere i langtrækkende systemer for at virke afskrækkende på Kina. Endeligt er kinesiske embedsmænd i de senere år blevet mere tydelige omkring, at landet indgår i et afskrækkelsesforhold til Indien.

Til forskel fra 'de gode gamle dage', hvor blandt andet fysikeren Robert Oppenheimer advarede om, at USA og Sovjetunionen risikerede at låse sig fast i en uheldig dynamik med hinanden som "to skorpioner i en flaske", kan vi med andre ord nu se, at den klassiske duellerings-tænkning ikke længere står mål med de nye gruppodynamiske spil på det atomvåbenpolitiske område.

I praksis er nutidens våbendynamikker i stedet indskrevet i en mere indviklet kædereaktion af beslutninger og strategiske modtræk mellem flere lande på én gang.

Nye teknologiske overvejelser

Udover trekantsdramaerne tager alle de store atommagter nu også bestik af en langt bredere vifte af våbenteknologiske udviklinger, når den klassiske balance i afskrækkelsespolitikken skal vurderes i praksis. Nutidens sikkerhedssituation handler nemlig ikke kun om atomvåben, men

i stedet om nye og komplekse interaktionsflader mellem forskellige typer af våben og militær-strategiske domæner. Dette kaldes ofte for '*entanglement*' i moderne strategisk litteratur.

Som begreb refererer '*entanglement*' til en helt særlig situation, hvor der opstår grundlæggende usikkerhed om et lands strategiske hensigter på grund af det, der sker på tværs af en række teknologiske domæner på én gang. For eksempel er moderne militæroperationer i høj grad afhængige af alt fra satellitteknologi, internet-kommunikation og forskellige former for radar-systemer, der samlet set fungerer som forudsætningssskabende "øjne og ører" for nationalstaterne.

'*Entanglement*' kan opstå, når en modstander beslutter sig for at angribe et lands forudsætningssskabende overvågning af alt fra egne territorier til nationale våbensystemer og kendte strategiske interesseområder. For det første kan det fuldstændigt underminere den angrebne nations strategiske situationsforståelse og evne til at udøve effektiv 'kommando og kontrol' af sine politiske og militære ressourcer. For det andet kan et sådant angreb, såfremt det detekteres og spores korrekt til en ansvarlig modpart, opfattes som det første led i et større angreb.

I USA's seneste atomvåbenpolitiske strategidokument blev det således gjort helt klart for alle eventuelle modstandere, at alvorlige cyberangreb på landets kritiske infrastruktur er et scenarie, som vil kunne udløse et atomart mod-svar fra USA's side.

Sikkerhedspolitikens nye kompleksitet

Entanglement og de nye trekantsdramaer rejser naturligvis spørgsmålet, om de strategiske dilemmaer i fremtiden ikke bliver langt mere komplicerede og svært afkodelige end før? Det peger meget af den nyeste forskning i hvert fald på.

Dermed vil vi i fremtiden ikke kunne nøjes med de gamle strategi-antagelser om, at hvis to lande står over for hinanden, og begge er udstyret med atomvåben, så ophæver disse to arsenaler logisk set hinanden og bliver kilde til strategisk stabilitet.

I fremtiden skal vi i stedet lære at tænke atomvåben og afskrækkelse ind i en mere kompleks social dynamik mellem flere af verdens førende magter. Samtidig bør vi udvide vores analytiske fokus til en række nye tilstødende teknologiområder. Det kræver en ny forståelse af de mulige interaktionsflader mellem komplekse systemer på den ene side og aktører, der kan misforstå hinanden, på den anden side.

Samlet set fører dette frem til konklusionen, at strategiske studier i de kommende år vil være nødt til at udvikle sig i en mere åben og afsøgende sociologisk retning for at holde sig både politisk og teknologisk relevant for fremtiden.

Carina Ann Meyn er ph.d. i international politik fra Syddansk Universitet i Odense og adjunkt på Institut for Strategi og Krigsstudier på Forsvarsakademiet. Hendes primære forskningsmæssige interesser falder indenfor (kritiske) sikkerhedsstudier, klassisk strategi og praksis-orienterede analyser af det atomvåbenpolitiske område i international politik. Ud over dette arbejder hun med nye teknologiers indflydelse på den strategiske tænkning og praksis.

Foto: Andy Cat / Unsplash

